

I CONTRA I?

Maria Josep Cuenca*

Entre moltes persones, fins i tot algunes vinculades de manera més o menys directa a la universitat, encara es manté la idea de la contraposició entre ciències i lletres aplicada a la investigació. Aquesta dicotomia poc té a veure amb la realitat actual. En primer lloc, les grans àrees no són dues sinó (almenys) cinc: educació, humanitats, ciències de la salut, ciències socials i ciències bàsiques, experimentals i enginyeries. Malgrat aquesta diversitat, en les reunions que hem tingut els vicerectors de Política Científica i d'Investigació amb els investigadors de la Universitat de València, hem pogut comprovar que els problemes fonamentals que pateixen són els mateixos: gestió de la investigació, falta d'incentius de l'activitat investigadora, deficiències en infraestructures i mitjans, contractació de personal, situació precària de becaris i investigadors contractats, etc. A més, els procediments de treball i de difusió de l'activitat investigadora s'aproximen cada vegada més. La idea de l'investigador en humanitats que llegeix la bibliografia i, simplement, escriu una síntesi o una anàlisi del material inicial és una simplificació de l'activitat dels qui investiguen en aquesta àrea.

Ara com ara, la contraposició posa cara a cara les dues I del famós "I + D + I", és a dir, la investigació i la innovació. Dit d'una altra manera, el contrast s'estableix entre la investigació que genera coneixement general i la investigació que s'orienta a introduir un producte nou en el mercat. I no vull dir que aquestes dues activitats estiguen contraposades; molt al contrari, haurien d'anar unides. Però això no vol dir que l'una haja d'anul·lar l'altra. La tendència de les polítiques actuals, tant en el nivell autonòmic com en l'estatal i l'europeu, és prioritzar la innovació i aquest fet condueix a la contraposició real: investigació finançada enfront d'investigació infrafinançada o no finançada en absolut.

L'investigador o el grup que ha de fer esforços per aconseguir finançament i que no veu incentivada o valorada la seua investigació pot tenir la temptació de deixar d'investigar, cosa que és més que possible en un entorn, el del món universitari, on la investigació sol vincular-se a la docència i recolza molt en el voluntarisme. Aquesta situació, lluny d'afectar només les humanitats o les socials, s'estén a tota la ciència bàsica i encara més enllà, en la mesura que s'apliquen mesures severes de prioritització de línies de recerca i de concentració de recursos que poden acabar deixant sense finançament molts grups de les universitats. Selecció natural? Excel·lència científica?

Hi ha importants diferències en la inversió en recerca entre la Unió Europea (l'1,9 % del PIB) i Espanya (0,94 %), encara més marcada en la Comunitat Valenciana (0,74 %) –segons les dades de 2000–; hi ha una desproporció entre la inversió pública i l'empresarial –que en els països més avançats és a favor de la segona i, en canvi, en el nostre s'inverteix– i també en el nombre d'investigadors. La millora de la investigació passa per incrementar la inversió, sobretot del sector empresarial, i també el nombre d'investigadors. I, tanmateix, amb algunes de les polítiques en

«LA MILLORA DE LA INVESTIGACIÓ PASSA PER INCREMENTAR LA INVERSIÓ, SOBRETOT DEL SECTOR EMPRESARIAL, I TAMBÉ EL NOMBRE D'INVESTIGADORS. I, TANMATEIX, AMB ALGUNES DE LES POLÍTIQUES EN MATÈRIA DE RECERCA CORREM EL RISC DE DEIXAR INACTIUS MOLTS DELS INVESTIGADORS FORMATS I PRODUCTIUS PER FALTA DE RECURSOS I D'INCENTIUS.»

matèria de recerca correm el risc de deixar inactius molts dels investigadors formats i productius per falta de recursos i d'incentius.

Fins ara els investigadors han manifestat una gran dosi de voluntarisme, però aquesta actitud generosa i compromesa pot canviar si les polítiques institucionals continuen deixant de banda molta de la producció científica que es fa, entre la qual hi ha recerca de molt alt nivell.

*Vicerectora d'Investigació de la Universitat de València